

Vesten saboterede mulig fredsftale

Af Jes Henningsen

Lektor emeritus, Niels Bohr Institutet

24 timer efter at den russiske invasion af Ukraine gik i gang den 24. februar 2022 bad Zelenskyj den daværende israelske premierminister Naftali Bennett om at mægle i konflikten. I et debatindlæg i Politiken 12. marts 2022 gav den israelske journalist Jotam Confino en analyse af situationen og stillede det relevante spørgsmål om Bennett havde det, der skulle til for at overtale Putin til at indgå et kompromis. Siden da har Politiken ikke beskæftiget sig med Bennetts mæglingsforsøg, men da krigen 21 måneder senere er i gang med uformindsket styrke, må den indlysende konklusion være, at det havde Bennett åbenbart ikke.

Den konklusion er lodret forkert.

Hen igennem marts 2022 blev der i Istanbul forhandlet en [aftale](#), som begge parter kunne skrive under på. De væsentligste punkter var, at Rusland skulle trække sine styrker tilbage til grænsen fra 1991, bortset fra Krim, hvis fremtidige status skulle afgøres ved forhandlinger over en specificeret årrække. Rusland afstod fra kravet om, at Ukraine skulle demilitariseres, men det skulle forblive neutralt, afstå fra at tilslutte sig nogen militæralliance, og fra at tillade stationering af udenlandsk militær på ukrainsk territorium.

Den 9. april aflagde den britiske premierminister Boris Johnson et uanmeldt besøg i Kyiv. Der foreligger ingen referater fra hans møde med Zelenskyj, men kort efter blev forhandlingerne med Rusland afbrudt, og krigen fortsatte.

I et [interview](#) med den israelske TV station Channel 12 den 4. februar 2023 udtaler Bennett sig for første gang offentligt om forhandlingerne, og hans formodning er, at Johnson ved mødet 9. april pressede Zelenskyj til at afbryde dem. Den tidligere tyske forbundskansler Gerhard Schröder, der i kraft af sit nære forhold til Putin ligeledes var bedt om at mægle, gav i et [interview](#) med Berliner Zeitung den 21. oktober 2023 udtryk for den samme formodning.

Den 25. november 2023 gav Davyd Arakhamia, formand for Zelenskys gruppe i parlamentet, og leder af den ukrainske forhandlingsdelegation i Istanbul, et [interview](#) til den ukrainske TV station 1+1. Arakhamia understregede i interviewet, at der for Rusland i realiteten kun var ét afgørende krav: Ukraine måtte ikke blive medlem af NATO, men skulle forblive neutral, i lighed med hvad Finland var på daværende tidspunkt. Alt andet, afnazificering, det russiske sprogs status, etc. var småting, kosmetik, som ikke ville stå i vejen.

Adspurgt af interviewereren hvorfor Ukraine afviste at indgå en sådan aftale, gav Arakhamia efter en længere pause to begrundelser. Den første var, at aftalen ville kræve en forfatningsændring, idet medlemskab af NATO fra 2019 indgik som et tillæg til forfatningen. Den anden, og afgørende var, at man ikke havde tiltro til, at Rusland ville leve op til en aftale. En forudsætning for, at Ukraine kunne acceptere neutralitet var derfor, at Vesten ville medvirke til at give sikkerhedsgarantier, så en russisk invasion ikke kunne gentages på et senere tidspunkt. Men da forhandlingsdelegationen vendte tilbage fra Istanbul, kom Boris Johnson til Kyiv og meddelte at Vesten ikke kunne støtte en sådan aftale, og at fortsat vestlig støtte forudsatte, at Ukraine kæmpede videre.

Hvis der var blevet sluttet fred i april 2022 på det grundlag, der dengang forelå, ville Ukraine i dag have været neutralt, med intakte 1991-grænser (bortset fra Krim), og landet var blevet sparet for de seneste 16 måneders død og ødelæggelse.

Den 24. marts 2022 var der ekstraordinært topmøde i NATO, men slutkommunikéet omtaler ikke fredsforhandlingerne. Det rejser spørgsmålet om, hvorvidt de blev drøftet ved mødet, og om beslutningen om at sabotere dem blev truffet af et enigt NATO, herunder af Danmark, som var repræsenteret ved Mette Frederiksen, eller om beslutningen på et senere tidspunkt blev truffet af USA og eventuelt enkelte andre lande på alles vegne.

/December 2023